МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

ПЛАНИ
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З ФІЛОСОФІЇ
ДЛЯ АСПІРАНТІВ

Галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальності 051 Економіка
та інших спеціальностей

ЛЬВІВ - 2020

Плани семінарських занять з філософії для аспірантів. – Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. – 20 с.

Рекомендовано
до друку Вченою радою
філософського факультету
протокол № від 31.08.2020 р.

Автори: доц. Рижак Л.В., доц. Лосик О.М., доц. Наконечний А.Р., доц.. Поляруш Б.Ю., доц. Сафонік Л.М.

Відповідальний за випуск Анатолій Карась
Редакція та комп’ютерний набір Лілія Баран

	Зміст	
Тема 1.	Філософія в системі теоретичного знання. Філософія, її предмет на науковий статус	2 год
Тема 2.	Філософія, світогляд і культура. Філософія як рефлексія духовності в культурі.	2 год
Тема 3.	Проблема людини у філософії ХХ ст.: екзистенційний та субстанційний підходи	2 год
Тема 4.	Філософська антропологія: функціональні концепції сутності людини	2 год
Теьа 5.	Соціальна філософія: некласичні інтерпретації суспільства	2 год
		2 год
Тема 6.	Громадянське суспільство як здійснення свободи	
Тема 7.	Філософія історія ХХ ст. Методологія дослідження	2 год
Тема 8.	Філософія національної ідеї в Україні ХХ ст.	2 год
Тема 9.	Онтологія як вчення про межові засади буття	2 год
Тема 10.	Філософія у ХХ ст.: лінгвістична та аналітична перспективи філософування	2 год
Тема 11.	Методологія соціогуманітарного пізнання	2 год
Тема 12.	Ситуація постмодернізму в сучасній філософії	2 год
Тема 13.	Методологія природничонаукового пізнання. Моделі розвитку науки: класична, некласична, постнекласична	4 год
Тема 14.	Культура і цивілізація: філософський аналіз	2 год
Тема 15.	Глобалізація та перспективи сталого розвитку людства	2 год

ТЕМА 1. ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ ТЕОРЕТИЧНОГО ЗНАННЯ. ФІЛОСОФІЯ, ЇЇ ПРЕДМЕТ ТА НАУКОВИЙ СТАТУС

1. Філософія в системі знання: між пошуком «істини» та прагненням «мудрості». Філософія і наука. Філософські та наукові методи.
2. Основні підходи до визначення філософії: світоглядний, предметний, етимологічний, аксіологічний, семіотичний. Епістемний та софійний типи філософування.
3. Предмет філософії та його історична еволюція. Класична, модерна та постмодерна парадигми філософування.
4. Специфіка філософського знання та його структура (онтологія, гносеологія, аксіологія).
5. Глобальні проблеми людства як виклик перед сучасною філософією. Функції філософії.

Питання для самоконтролю

1. Чим відрізняється філософське знання від наукового на рівні предмету, методу, способів аргументації?
2. Які актуальні проблеми розвитку людства вимагають філософського осмислення?
3. Які функції філософії найбільш затребувані у сучасному світі?
4. Яку структуру має філософське знання?
6. Чим відрізняються класична, модерна та постмодерна парадигми філософування?
5. Прокоментуйте визначення філософії за ЮНЕСКО: «Філософія – це наука (у широкому значенні слова), яка торкається універсальних проблем людського буття та існування, і вчить людину критично мислити».

Самостійна робота

Кемп П. Переосмислення філософії як сили слова // Вісник Львівського університету. Серія: філософськінауки. – Львів, 2008. - № 11. – с. 7-14. // Режим доступу http://old.filos.lnu.edu.ua/Visnyk/2008_11/1.pdf

Література

1. Габермас Ю. Постметафізичне мислення. – К.: Дух і літера, 2011. – С. 7-49.
2. Делез Ж., Гватари Ф. Что такое философия? – М., 1998.
3. Ділі Дж. Основи семіотики / Пер. з англ. та наук. ред. А. Карася. – Львів, 2000. – 232 с.
4. Карась А. Семіотична перспектива інтерпретації реальності як дійсності / А. Карась // Філософська думка. – 2008. – № 5. – С. 16–29.
5. Карась А. Реальність у класичній і некласичній епістемології та її переусвідомлення / А. Карась // Вісник Львівського національного університету. Філософські науки. Випуск № 10, 2007. – С. 41-53.
6. Після філософії: кінець чи трансформація? – К.: Четверта хвиля, 2000. – 431 с.
7. Рижак Л. В. Філософія : підручник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 650 с.
8. Слотердайк П. Критика цинічного розуму. – К.: тандем, 2002. – 544 с.

ТЕМА 2. ФІЛОСОФІЯ, СВІТОГЛЯД І КУЛЬТУРА. ФІЛОСОФІЯ ЯК РЕФЛЕКСІЯ ДУХОВНОСТІ В КУЛЬТУРІ

1. Поняття світогляду, його зміст та структурні рівні.
2. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія.
3. Соціальна та історична міфотворчість. Соціальні міфи ХХ т.
4. Філософія в контексті культури. Культура та особливості національного світобачення.
5. Філософія як рефлексія духовності в культурі.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягають особливості міфологічного світосприймання і мислення?
2. Які особливості міфологічного світосприйняття дійсності у ХХ столітті?
3. Чим соціальна міфотворчість відрізняється від історичної?
4. Яким є становище релігії у сучасному світі?
5. Чи може науково-технічний прогрес з часом витіснити релігію?

Самостійна робота

Франк С. Філософія і релігія // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 35–56.

Література

1. Вільчинський Ю., Скринник М., Скринник З. та ін. Розвиток філософської думки в Україні: навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2014. – 327 с.
2. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу. – К.: Обереги, 1992. – 424 с.
3. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. К.: Обереги, 2003. 144 с.
4. Рижак Л. В. Філософія : підручник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 650 с.
5. Потебня О. Мова, національність, денаціоналізація: Статті і фрагменти. – Нью-Йорк: УВАН США, 1992. – 155 с.
   Франк С. Філософія і релігія // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 35–56.
6. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – Мюнхен-Львів: УВУ, 1994. – 175 с.

ТЕМА 3. ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ ХХ СТ.: ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ТА СУБСТАНЦІЙНИЙ ПІДХОДИ

1. Специфіка філософського розуміння людини. Поняття природи, істотності та існування людини.
2. Соціально-субстанційна концепція людини в марксизмі. Проблема відчуженого існування людини.
3. Атеїстичний варіант екзистенціалізму. Людська екзистенція як «больова точка» філософії та літератури ХХ ст. А. Камю. Ж.-П.Сартра.
4. Натуралістична інтерпретація людини в бігевіоризмі, соціобіології та класичному психоаналізі.
5. Людина в інтерпретації неопсихоаналізу. К. Юнґ. Е. Берн.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягають основні особливості екзистенційного типу філософування?
2. У яких художніх творах знайшли відображення ідеї екзистенційної філософії?
3. Які соціокультурні фактори стали передумовою виникнення у ХХ столітті екзистенційного напрямку у філософії?
4. Що таке “екзистенція” у новітній семантиці даного поняття? Як співвідносяться між собою “екзистенція” та “есенція”?
5. Чи є екзистенціалізм антиметафізичною течією у філософії? Відповідь обґрунтуйте.
6. Чому екзистенціалісти говорять про трагізм життя?
7. Розкрийте зміст поняття свободи в екзистенціалізмі, спираючись на філософію Ж.-П.Сартра.
8. В якому сенсі людська екзистенція є невичерпною?

Самостійна робота

Камю А. Міф про Сізіфа. / Пер. з франц. О. Жупанський, К. Портфель, 2015 – С. 4-52, 87-95 // Режим доступу file:///C:/Users/Iryna/Downloads/kamju_mif_pro_sizifa.pdf

Література

1. Больнов О.Ф. Философия экзистенциализма. Пер.с нем. – СПб., 1999.
2. Дахній А. Нариси історії західної філософії XIX-XX ст..: навч.посібник / Андрій Дахній. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 93-154.
3. Крічлі С. Вступ до континентальної філософії. Пер. з англ. – К., 2008.
4. Лепп І.Християнська філософія екзистенції. Пер. з франц. – Київ, 2004.
5. Райда К.Ю. Екзистенціальна філософія. Традиція і перспективи. – К., 2009.
6. Рижак Л. В. Філософія : підручник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 650 с.
7. Сартр Ж.-П. Нудота. Мур. Слова. Пер. з франц. – Київ, 1993.
8. Сартр Ж.-П. Экзистенциализм – это гуманизм // Сумерки богов. – Москва, 1989.

ТЕМА 4. ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ: ФУНКЦІОНАЛЬНІ КОНЦЕПЦІЇ СУТНОСТІ ЛЮДИНИ

1. Людина як істота, що проблематизує саму себе. Проблема “Я – Інший” як осереддя антропологічної рефлексії.
2. Функціонально-ціннісна інтерпретація людини у філософії Ф.Ніцше.
3. Духовна сутність людини у концепції М. Шелера.
4. Ексцентрична сутність людини у філософії Г. Плеснера.
5. Сутність людини як іманентна суперечність буття в гуманістичному психоаналізі Е. Фрома.

Питання для самоконтролю

1. У чому специфіка функціонального підходу до розуміння людини?
2. У чому полягає суть тоталізуючи систем у поглядах на людину як особу?
3. Які дискурсивні практики лежать в основі розрізнення понять особи і особистості?
4. Чому важливо розрізняти і не сплутувати екзистенціальні і історичні дихотомії?
5. Чому важлива гармонійна єдність вписування і виокремлення?
6. Які можете запропонувати характеристики неповноцінності особи через ерозію елементів(прикмет) її повноти?

Самостійна робота

Шелер М. Сутність моральної особистості // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. – К., 1996 – С. 10-31 // Режим доступу http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sheler.html

Література

1. Бубер Мартін. Я і Ти // Бубер Мартін. Я і Ти. Шлях людини за хасидським вченням /Пер. з нім. К.: Дух і Літера, 2012. – С.25–226.
2. Гайдеґер М. Європейський нігілізм. П'ять головних рубрик у думках Ніцше // Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления. – М.: Республика, 1993. – С. 63-177.
3. Левінас.Е. Між нами:Дослідження. Думки про-іншого / Пер. з фр. – К.: Дух і літера: Задруга, 1999. – 312 с.
4. Шелер М. Сутність моральної особистості // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. – К., 1996.
5. Кульчицький О. Український персоналізм. – Мюнхен-Париж: УВУ, 1985. –192с.
6. Маланюк Є. Малоросійство // Книга спостережень. Том другий. – Торонто,1966. – С. 229 – 247.
7. Мунье Э. Манифест персонализма. – М.,1999. – С.300-323, 401-409.
8. Тейлор Ч. Джерела себе. Творення новочасної ідентичності / Пер. з англ. – К.: Дух і літера, 2005. – 696 с.
9. Чернієнко В.О. Природа засад ідентичності соціального суб'єкта: монограф. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2010. – 304 с.

ТЕМА 5. СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ: НЕКЛАСИЧНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

1. Предмет соціальної філософії. Некласична парадигми розуміння соціальних процесів.
2. Марксистська концепція суспільства. Суспільний прогрес. Формаційний підхід.
3. Відкрите суспільство, демократія і тоталітаризм у трактуванні К. Попера.
4. Інтерпретація суспільного поступу в філософії Х. Ортеґи-і-Ґасета.
5. Католицька соціальна філософія Ж.Марітена та П. Теяра де Шардена.
6. Соціально-філософські ідеї лібералізму.

Питання для самоконтролю

1. Чим соціальна філософія відрізняється від соціології?
2. Які структурні елементи суспільно-економічної формації та взаємозв'язки між ними, за К. Марксом?
3. У чому відмінність між відкритим і закритим суспільством, за К. Попером?
4. Особливості бунту мас на початку ХХ ст., за Х. Ортеґою-і-Ґасетом?

Самостійна робота

Попер К. Метод Маркса // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 326-352.

Література

1. Рижак Л. В. Філософія : підручник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 650 с.
2. Ортега-і-Гасет Х. Бунт мас // Ортега-і-Гасет Х. Вибрані твори. К.: Основи, 1994. – С. 15–139.
3. Попер К. Метод Маркса // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 326-352.
4. Гаек Ф. Право, законодавство и свобода. Нове викладення принципів справедливості та політичної економії. В 3 томах. - Київ: Сфера, 1999-2000.

5. Гаек Ф. Скорочена версія для журналу “Читацький огляд” книги “Шлях до кріпацтва”. – Київ, ГО “Ціна держави”, 2016. – С.
6. Тейяр де Шарден Феномен людини: (переклад фрагментів) // Читанка з історії філософії: У 6 книгах. Книга 6. Зарубіжна філософія ХХ ст. – К.: Довіра, 1993. – С159-165.

ТЕМА 6. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ЗДІЙСНЕННЯ СВОБОДИ

1. Поняття громадянського суспільства, його структура та проблеми становлення в Україні
2. Філософія і політика. Роль філософії в концептуальному обґрунтуванні політики.
3. Соціальні спільності людей та співвідношення їх інтересів у суспільному розвитку.
4. Нація в структурі суспільства. Проблема націоналізму.

Питання для самоконтролю

5. Який зміст поняття «громадянське суспільство» і з чим пов’язані проблеми його становлення в Україні?
6. Поясніть походження тоталітаризму і демократії у ХХ ст.
7. Які Ви знаєте концепції походження та розвитку нації?

Самостійна робота

Карась А. Інтерпретація громадянського суспільства в ХХ ст. // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 382-405.

Література

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. – К., 2001.
2. Арендт Г. Джерела тоталітаризму. – К., 2002.
1. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. – К., 1994.
2. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритости. – Львів, 2000.
3. Грінфельд Лія. Типи націоналізму // Націоналізм. Антологія. – К.: Смолоскип,2000. – С. 688-70.
4. Карась А. Ф. Філософія громадянського суспільства у класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях.- Київ-Львів, 2003.- С. 425-429; 444-488.
5. Карась А. Цивілізаційний проект розгортання громадянської ідентичності в контексті “утіленого розуму” / А. Карась // Філософія фінансової цивілізації : зб. наук. пр. ; відп. секретар З. Е. Скринник. – К. : УБС НБУ, 2015. – С. 70–93.
6. Патнем Роберт. Творення демократії. – К., 2002.

ТЕМА 7. ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ ХХ СТ. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Нелінійне тлумачення історичного процесу в морфології історії О.Шпенглера,
2. Некласична цивілізаційна концепція історії А.Тойнбі.
3. Філософія історія К.Ясперса. Концепція “осьового часу”.
4. “Кінець” історії Ф. Фукуями.
5. Українська історіософія: М. Драгоманов, М. Грушевський, І. Франко та Д. Донцов.
6. Основні риси європейської та американської філософії історії другої пол. ХХ ст. (Г. Вайт, Ф.Анкерсміт).

Питання для самоконтролю:

1. В чому суть нелінійного тлумачення історичного процесу у морфології історії О. Шпенглера?
2. В чому відмінність між розуміння історії Шпенглером та Тойнбі?
3. У чому суть матеріалістичного розуміння історії?
4. Які є проблеми створення єдиної концептуальної картини всесвітньої історії?
5. Що означає поняття "кумулятивний розвиток історії"?
6. Як розуміти твердження К. Ясперса, що "історія – це шлях до надісторичного"?

Самостійна робота
Тойнбі А.Дж. Дослідження історії. К., 1995.Т.1. С. 14-58.
Література

1. Бойченко І.В. Філософія історії. К., 2000.
2. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / Ева Доманська; пер. з польск. – К.: Ніка-Центр, 2012.
3. Зашкільняк Л.О. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, ЛНУ ім. І.Франка,1999.
4. Кислюк К.В. Історіософія в українській культурі: від концепту до концепції. Харків, ХДАК, 2008.
5. Колінгвуд Р. Ідея історії. – К., 1991.
6. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. К., 1996.
7. Попер К. Злиденність історицизму. К.:АБРИС, 1994.
8. Ясперс К. Про сенс історії / Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія: Навч. Посібник / Упорядники В.В.Лях, В.С.Пазенок. – Київ, Ваклер, 1996. С.184-210.

ТЕМА 8. ФІЛОСОФІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ В УКРАЇНІ XX СТ.

1. Генеза осмислення української національної ідеї
2. Ідея поступу та національний ідеал І. Франка
3. Теоретичне і філософське осмислення української національної ідеї у XX ст.
4. Національна ідея в незалежній Україні.
5. Виклики перед українською філософією сьогодення. Проблема формування нової системи цінностей.

Питання для самоконтролю
1. Що таке українська національна ідея?
2. Які складові компоненти української національної ідеї?
3. Які чинники формування етнічної самосвідомості українців?
4. Який суспільний ідеал обстоював І. Франко?
5. Чи тотожні поняття "суспільний ідеал" і "національний ідеал"?
6. Що таке "поступ" та які його причини, за І. Франком?
7. Який зміст "українського національного ідеалу", за Д. Донцовим?
8. У чому сутність політичного „credo" українців за М.Міхновським?
9. Який зміст державно-політичного ідеалу В.Липинського?
10. Які шляхи практичного втілення української національної ідеї в сучасній Україні?
11. Для чого українському суспільству потрібна нова система цінностей?

Самостійна робота:

Франко І. Поза межами можливого // Зібрання творів: У 50 т. – К: Наукова думка, 1986. – Т.45. – С. 276–285.

Література

1. Донцов Д. Дух нашої давнини. – Дрогобич: Відродження, 1991. – 341 с.
2. Кресіна І. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: Етнополітологічний аналіз. – К.: Вища школа, 1998. – 392 с.
3. Липинський В. Листи до братів-хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму. – Відень, 1926. – 580 с.
4. Маланюк Є. Малоросійство / Книга спостережень. Том другий. – Торонто, 1966. – С. 229 – 247.
5. Міхновський М. Самостійна Україна. – Аугсбург: Український патріот, 1948. – 30 с.
6. Попович М. Національна ідея і соціальні трансформації в Україні. – К., 2005. – 328 с.
7. Франко І. Поза межами можливого // Зібрання творів: У 50 т. – К: Наукова думка, 1986. – Т.45. – С. 276–285.
8. Франко І. Що таке поступ ? // Зібрання творів: У 50 т. – К: Наукова думка, 1986. – Т.45. – С. 300–348.

ТЕМА 9. ОНТОЛОГІЯ ЯК ВЧЕННЯ ПРО МЕЖОВІ ЗАСАДИ БУТТЯ

1. Особливості філософського осмислення буття.
2. Критична онтологія М. Гартмана.
3. Християнсько-еволюційна онтологія П. Тейяра де Шардена.
4. Фундаментальна онтологія М. Гайдеґера.
5. Феноменологічна онтологія Ж.-П. Сартра.

Питання для самоконтролю:

1. Які шари реального буття виокремив Н. Гартман?
2. У чому специфіка шарів реального буття, за Н. Гарманом?
3. Які етапи еволюції універсуму, за П. Тейяром де Шарденом?
4. Що таке “ноосфера”?
5. Які передумови становлення ноосфери, за В. Вернадським?
6. У чому суть некласичної онтології М. Гайдеґера?
7. Як М. Гайдеґер тлумачить поняття «екзистенційна аналітика» Dasein?

Самостійна робота

Гайдеґер М. Буття у околі речей // Режим доступуhttp://www.ji.lviv.ua/ji-library/Vozniak/text-i-perekl/kn3-heid2.htm

Література

1. Баумейстер А. Джерела і приховані мотиви фундаментальної онтології / А. Баумейстер // Sententiae. – 2012. – № 2 (XXVII). – С.46–59.
2. Вернадський В. Кілька слів про ноосферу // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 169–179.
3. Гартман Н. Старая и новая онтология / Н. Гартман // Историко-философский ежегодник. – М. : Наука, 1988. – С. 320–324.
4. Держко І. З. Критична онтологія М. Гартмана і сучасна наукова картина світу / І. З. Держко // Вісник Львівського університету. Сер. Філософ. науки. – 2009. – Вип. 12. – С. 36–43.

5. Європейський словник філософії : лексикон неперекладностей. Том перший. – К. : Дух і літера, 2009. – С. 101–147.
6. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо. Нарис феноменологічної онтології / Ж.-П. Сартр. – К. : Основи, 2001. – 854 с.
7. Сафонік Л. Буттєвість сенсу людського життя : монографія / Л. Сафонік. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 350 с.
8. Рижак Л. Філософія: підручник. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – Розд. 6; Розд. 7.
9. Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления [Текст] / Мартин Хайдеггер ; [пер. с нем. В. В. Бибихина]. – Республика, 1993. – С. 16–27; С. 27–41; С. 327–345.

ТЕМА 10.ФІЛОСОФІЯ У XX СТОЛІТТІ: ЛІНГВІСТИЧНА ТА АНАЛІТИЧНА ПЕРСПЕКТИВА ФІЛОСОФУВАННЯ

1. Лінгвістичний поворот у філософії: його витоки та трансформація.
2. Мова як знакове і структурне опосередкування між людиною і буттям: від семіології Ф. де Сосюра і семіотики Ч. С. Пірса до постмодерністських студій.
3. Функціональні особливості мови з погляду семіотики. Мова як комунікативна і моделювальна системи.
4. Мова, ментальність, штучний інтелект. Мова як спосіб соціальної комунікації, мислення й розуміння.
5. Мова і влада. Мова у колоніальному середовищі: «наратив і соціальний простір» (Е. Саїд).
6. Сучасна аналітична філософія та когнітивна наука (Дж. Серл, Д. Деннет, Д.Челмерс).

Питання для самоконтролю

1. У чому сутність лінгвістичного повороту у філософії?
2. Яка природа лінгвістичного знаку за Ф. де Сосюром?
3. У чому відмінність між моделями знаків Сосюра і Пірса?
4. Що вивчає філософія свідомості та когнітивна наука?
5. Яку роль відіграє мова у формуванні колоніального наративу?
6. Хто з філософів стоїть біля початків аналітичної філософії?
7. Які головні розробляє сучасна когнітивна наука?
8. Запропонуйте характеристики головних принципів концепції «втіленого розуму».

Самостійна робота

Вітгенштайн Л. Логіко-філософський трактат. – К. Основи, 1995. – С. 22 – 87 // Режим доступу https://docs.google.com/viewer?url=http://ukrcenter.com/!FilesRepository/Literature_Upload3//a6173faf-37ee-471e-a5bb-75fc843e3af8.pdf

Література

1. Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку / За ред. А. Синиці. – Л.: Літопис, 2014. – 374 с. С. 9-25; 25-37; (Дж. Серль: 225-257; Д. Деннет: 276-297; Д. Чалмерс: 297-337).
2. Бацевич Ф. С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. Підручник. – К.: Академія, 2008. – С.: Гумбольдтіанство: 34-48; О. Потебня: 195-204; Ф де Сосюр: 60-65; Н. Хомський: 80-87.
3. Дахній А. Нариси історії західної філософії XIX-XX ст..: навч.посібник / Андрій Дахній. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 93-154.

4. Дерріда Ж. Структура, знак і гра в дискурсі гуманітарних наук // Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. – С. 457-478.
5. Ділі Дж. Основи семіотики. – Львів: Арсенал, 2000. – С. 37-45; 160-190.
6. Пирс Ч. С. Что такое значение? / Пирс. Ч. С. Избранные философские произведения. – Москва: Логос, 2000. – С. 223-234.
7. Саїд Е. Культура й імперіалізм. – К.: Критика, 2007. – С. 37-51; 111-135.
8. Соссюр Фердінан. Курс загальної лінгвістики / Переклад з французької. – К.: Основи, 1998. – С. 18-37; 279-292.
9. George Lakoff and Mark Johnson. Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought. Basic Books.1999. – С. 470-471.

ТЕМА 11. МЕТОДОЛОГІЯ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ПІЗНАННЯ

1. Герменевтика як методологія гуманітарного пізнання. Класична герменевтика та її принципи. Ф. Шляєрмахер. Історична герменевтика В. Дільтая.
2. Філософська герменевтика та її специфіка М. Гайдеґер.
3. Головні ідеї філософської герменевтики Г.-Ґ. Ґадамера: поняття дієво-історичної свідомості, герменевтичного досвіду, гри як моделі розуміння.
4. Феноменологічний метод у філософії та науці: соціологія, психологія, філософія релігії.
5. Структуралізм як метод соціогуманітарного пізнання.

Питання для самоконтролю

1. Як В. Дільтай обґрунтовував правомірність гуманітарних наук?
2. Які риси філософської герменевтики сформулював Г.-Ґ. Ґадамер?
3. Які головні риси феноменологічного методу і в яких науках він найчастіше застосовується?
4. У чому суть структуралізму як методу соціогуманітарного пізнання?
5. Які етапи еволюції структуралізму?

Література

1. Вандельфельс Бернхард Вступ до феноменології. – К. : Альтерпрес, 2002. – 176 с. – (Сучасна гуманітарна бібліотека).
2. Ґадамер Г.-Ґ. Істина і метод. Герменевтика І : Основи філософської герменевтики / [пер. з нім. О. Мокровольський]. – К. : Юніверс, 2000. – Т. І. – С. 332–352.
3. Енциклопедія постмодернізму. К. : Основи, 2003. – 503 с.
4. Ліотар Ж.-Ф. Ситуація постмодерну // Філос. і соціол. думка, 1995. – № 5-6. – С. 15-38.
5. Фуко М. Що таке автор? Антологія світової літературно-критичної думки XX століття. Львів, 1996. – С. 442-457.
6. Ярошовець В. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму. К. : Знання України, 2004. 214 с.

ТЕМА 12. СИТУАЦІЯ ПОСТМОДЕРНІЗМУ В СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФІЇ

1. Постмодернізм як поняття, настанова і практика: підходи до розуміння. Поняття «постмодерну», «постмодерності», «постмодернізму» в гуманітарно-філософській термінології.
2. Джерела постмодерністського розуміння свободи у науковій, мистецькій та соціальній рефлексії.

3. Дискурсивні особливості постмодерністського «стану духу» (полілог, диссенс, плюралізм, ризоматичність).
4. Головні постаті європейського та американського постмодерного дискурсу: Ж.-Ф. Ліотар, Ж. Деріда, М. Фуко, Р. Рорті, Ю. Крістева.
5. Постмодернізм і Україна у призмі актуальних дискусій та культурній соціальності.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає субстанційна актуальність змістів «сучасності»?
2. Міждисциплінарна відкритість: за і проти. Відповідь аргументуйте.
3. Назвіть типологізаційні орієнтири постмодерністських підходів.
4. *Як слід розуміти* семіотичну природа постмодерної дискурсивності?
5. Яким є «статус знання» у філософських та цивілізаційних контекстах Премодерну, Модерну та Постмодерну?
6. Свобода дискурсивних практик: між раціоналізмом та *релятивізмом.*
7. Яких рис набуває свобода у постмодерністському тлумаченні?
8. Які головні аргументи критиків постмодерністської «ситуації»?

Література

1. Возняк Т. Зауваги на тему постмодерну як цивілізаційної кризи (до моделі циклічного розвитку європейської цивілізації) // Ї. – 2000. – ч. 19. – С. 219–224.
2. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну / Пер. з нім. – К.: Четверта хвиля, 2001. – 216 с.
3. Дельоз Ж. Суспільство контролю. Postscriptum// Література Плюс. – 1999. – № 14. –С. 6–7.
4. Енциклопедія постмодернізму / Під ред. Вінквіста Ч. Е., Тейлора В. Е. / Пер. з фр. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2003. – 503 с.
5. Какой модерн? Философские рефлексии над ситуацией пост-/недо/after-post/пост-пост… модернизма / под ред. Л. В. Стародубцевой: В 2-х т. – Харьков: НТМТ, 2010–2012.
6. Краснодембський З. На постмодерністських роздоріжжях культури / Пер. з польськ. – К.: Основи, 2000. – 196 с.
7. Куцепал С. В. Французька філософія другої половини XX століття: дискурс із префіксом «пост-». – К.: ПАРАПАН, 2004. – 324 с.
8. Ліотар Ж.-Ф. Ситуація постмодерну // Філософська і соціологічна думка. – 1995. – № 5–6. – С. 15–38.
9. Лосик О. «Справедливі» значення свободи у постмодерністській інтерпретації Ж.-Ф. Ліотара // Збірник наукових праць (третій випуск), підготовлений за дослідницькою програмою кафедри філософії «Громадянське суспільство як здійснення свободи» / За ред. А. Карася. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – С. 183–192.
10. Після філософії: кінець чи трансформація? / Пер. з англ. – К.: Четверта хвиля, 2000. – 431 с.
11. Хома О. Истина и очевидность: симптоматологическое мышление в философии модерна. – Вінниця: [б. в.], 1998. – 260 с.

ТЕМА 13. МЕТОДОЛОГІЯ ПРИРОДНИЧОНАУКОВОГО ПІЗНАННЯ. МОДЕЛІ РОЗВИТКУ НАУКИ: КЛАСИЧНА, НЕКЛАСИЧНА, ПОСТНЕКЛАСИЧНА

1. Риси класичної науки. Лінійно-кумулятивна модель класичної науки. Матеріалістична діалектика як методологія класичної науки та її межі.
2. Риси некласичної науки. Лінійно-некумулятивна модель розвитку.
3. Плюралізм моделей наукових досліджень. К. Попер. І. Лакатош,
4. Нелінійна некумулятивна модель постнекласичної науки. Т. Кун.

5. Синергетика як методологія постнекласичної науки.
6. Принципи проліферації та неспівмірності постнекласичної науки. П. Фоєрабенд.
7. Віртуалізація та перспективи розвитку науки в XXI ст.

Питання для самоконтролю

1. Які критерії класичної науки, за О. Контом?
2. Які критерії некласичної науки, за Ґ. Башляром?
3. В чому відмінність кумулятивної моделі наукових досліджень від некумулятивної моделі розвитку?
4. Яка структура науково-дослідницьких програм, за І. Лакатошем?
5. Що таке парадигма? Яка її роль у наукових дослідженнях, за Т. Куном?
6. Які критерії постнекласичної науки, за І. Пригожиним?
7. Охарактеризуйте методологічні принципи постнекласичної науки, за П. Фоєрабендом?
8. У чому суть віртуалізації науки? Які критерії віртуальної науки?

Самостійна робота

1. Лакатош І. Історія науки та її раціональні реконструкції // Психологія і суспільство. Тернопіль, 2016. - № 3. – С. 13-23. // Режим доступу http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/6495/1/%D0%9B%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%88%20%D0%86..pdf

Література

1. Башляр Г. Новый рационализм. – М. : Прогресс, 1987. – С. 28–40.
2. Буданов В. О методологи синергетики // Вопр. философии, 2006. – № 5. – С. 84-93.
3. Кайку М. Візії: як наука змінить XXI сторіччя. – Львів : Літопис, 2004. – 544 с.
4. Кун Т. Структура наукових революцій. – Port-Royal : Академ-Прес, 2001. – 226 с.
5. Лакатос И. Избранные произведения по философии и методологии науки. – М. : Академический Проект; Трикста, 2008. – 475 с.
6. Нікітін Л. Віртуальна реальність як соціальне явище // Філософська думка, 1999. № 6. – С. 43-57.
7. Поппер К. Логика и рост научного знания. – М.: Прогресс, 1983. – 604 с.
8. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой. М.: Прогресс, 1986. 431 с.
9. Рижак Л. Філософія: підручник. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – Розд. 11.
10. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки. – Львів : Світ, 2006. – 152 с.
11. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. – М. : Прогресс, 1986. – 544 с.

ТЕМА 14. КУЛЬТУРА І ЦИВІЛІЗАЦІЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

1. Основні підходи до тлумачення культури в новітній філософії: натуралізм, соціологізм, аксіологізм, семіотика.
2. Глобально-технократичний підхід до інтерпретації цивілізації. Е. Тофлер.
3. Локально-культурологічний підхід до інтерпретації цивілізації. С. Гантінґтон.
4. Перспективи культурно-цивілізаційного поступу.
5. Українська культура: перспектива розвитку чи асиміляції?

Питання для самоконтролю

1. Який зміст вкладає О. Шпенґлер у поняття «цивілізація»? Чому, на його думку, цивілізація неминуче веде до «присмерку культури»?
2. У чому суть соціологічного підходу до культури?
3. Яка особливість аксіологічної інтерпретації культури?
4. Яка основна ідея символічної концепції культури Е. Касірера?
5. У чому суть локально-культурологічного розуміння цивілізації?
6. Назвіть основні риси західної цивілізації за С. Гантінґтоном.
7. Які, на Вашу думку, перспективи цивілізаційного розвитку України?

Самостійна робота

Гантінґтон С. Захід: унікальність versus універсалізм // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 498-508.

Література

1. Гелен А. О систематике антропологии // В кн.: Проблема человека в западной философии. М.: Прогресс, 1988. С. 152–201.
2. Ділі Дж. Основи семіотики. – Львів, 2000. – С. 7 – 15; 15 – 26.
3. Карась А. Культура як об'єкт і чинник геополітики // Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. Філософія. 2001. – Вип. 34. –С. 24 – 33.
4. Кассирер Э. Опыт о человеке. Введение в философию культуры // Проблема человека в западной философии. – М., 1988. – С. 3 – 30.
5. Козловський П. Постмодерна культура // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія. – К., 1996. – С. 213 – 295.
6. Масуда Й. Комп'ютопія // Філос. і соціол. думка, 1993. – №6. – С. 36–50.
7. Тоффлер Е. Третя хвиля. – К.: Всесвіт, 2000. – 480 с.
8. Фукуяма Ф. Великий крах. Людська природа і відновлення соціального порядку. – Львів: Кальварія, 2005. – 380 с.

ТЕМА 15. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА

1. Глобалізація як цивілізаційний феномен. Етапи глобалізаційної інтеграції.
2. Науково-технічний прогрес: тенденції, риси і ризики глобалізації. Глобальні загрози людству.
3. Римський клуб: глобальне прогнозування розвитку людства.
4. Сталий розвиток як ідея гідного життя людини. Імперативи сталого розвитку.
5. Глобальні сценарії поступу людства.

Питання для самоконтролю

1. Які головні риси глобалізації за Т. Фрідменом?
2. З якими глобальними проблемами людство ввійшло у XXI століття?
3. Які глобальні екологічні проблеми людства?
4. Які мегаризики породжені науково-технічним прогресом?
5. Які головні ідеї гуманістичного маніфесту А. Печеї?
6. Чому ідея сталого розвитку визнана стратегією сучасної глобалізації?
7. Які імперативи становлять суть концепції сталого розвитку?
8. Охарактеризуйте глобальні сценарії сталого розвитку.

Самостійна робота

Фрідмен Т. Нова система. Лексус і оливкове дерево // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 509-525.

Література

1. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя. – К. : Альтерпрес, 2004. – 100 с.
2. Гор А. Земля у рівновазі. Екологія і людський дух. – К. : Інтелсфера, 2001. – 393 с.
3. Печчеи А. Человеческие качества. М.: Прогресс, 1985. 312 с.
4. Рижак Л. Філософія сталого розвитку людства : навчально-методичний посібник. – Львів: Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2011. – 516 с.
5. Ружмон Д. де. Європа у грі. Шанс Європи. Відкритий лист до європейців. – Львів: [Б.в.], 1998. – 272 с.
6. Фрідмен Т. Лексус і оливкове дерево. Зрозуміти глобалізацію. Львів: [Б.в], 2002. 624 с.
7. Фукуяма Ф. Великий крах. Людська природа і відновлення соціального порядку. – Львів: Кальварія, 2005. – 380 с.

ПРАЦІ, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ

1. Кемп П. Переосмислення філософії як сили слова // Вісник Львівського університету. Серія: філософські науки. – Львів, 2008. - № 11. – с. 7-14. // Режим доступу http://old.filos.lnu.edu.ua/Visnyk/2008_11/1.pdf
2. Камю А. Міф про Сізіфа. Пер. з франц. О. Жупанський, К. Портфель, 2015 С. 4-52, 87-95 // Режим доступу file:///C:/Users/Iryna/Downloads/kamju_mif_pro_sizifa.pdf
3. Вітгенштайн Л. Логіко-філософський трактат. – К.Основи, 1995. – С. 22 – 87 // Режим доступу https://docs.google.com/viewer?url=http://ukrcenter.com/!FilesRepository/Literature_Upload3//a6173faf-37ee-471e-a5bb-75fc843e3af8.pdf
4. Гайдеггер М. Буття у околі речей // Режим доступу http://www.ji.lviv.ua/ji-library/Vozniak/text-i-perekl/kn3-heid2.htm
5. Мельник В. Наукова методологія та її рівні // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу хрестоматія. _Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – С. 257-275.
6. Лакатош І. Історія науки та її раціональні реконструкції // Психологія і суспільство, Тернопіль, 2016. - № 3. – С. 13-23. Режим доступу // http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/6495/1/%D0%9B%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%88%20%D0%86..pdf
7. Шелер М. Сутність моральної особистості // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. – К., 1996 – С. 10-31 // Режим доступу http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sheler.html
8. Карась А. Інтерпретація громадянського суспільства в XX ст. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – С. 386-409.
9. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. – К. Основи, 1994.– Т. 2.– С.214 –228.
10. Гантінґтон С. Захід: унікальність versus універсалізм // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. _Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – С. 498-510.
11. Фрідмен Т. Нова система. Лексус і оливкове дерево // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. _Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – С. 511-535.
12. Франк С. Філософія і релігія // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 35–56.
13. Вернадський В. Кілька слів про ноосферу // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 169–179.
14. Джемс В. Прагматизм // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 236–257.
15. Франко І. Поза межами можливого // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1986. – Т.45. – С. 276–285.
16. Масуда Й. Комп'ютопія // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 469–486.

ПЕРЕЛІК ОРІЄНТОВНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СКЛАДАННЯ

ІСПИТУ З ФІЛОСОФІЇ

1. Основні підходи до розуміння і визначення філософії. Епістемний та софійний тип філософування.
2. Філософія і наука. Науковий статус філософії. Філософські та наукові методи.
3. Предмет філософії та його історична еволюція.
4. Класична, модерна та постмодерна парадигми філософування.
5. Структура філософського знання.
6. Глобальні проблеми людства як виклик перед сучасною філософією. Функції філософії.
7. Поняття світогляду. Філософія як теоретична форма світогляду.
8. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія.
9. Соціальна та історична міфотворчість. Соціальні міфи ХХ т.
10. Філософія в контексті культури. Культура та особливості національного світобачення.
11. Філософія як рефлексія духовності в культурі.
12. Специфіка філософського розуміння людини. Поняття природи, істотності та існування людини.
13. Соціально-субстанційна концепція людини в марксизмі. Проблема відчуженого існування людини.
14. Атеїстичний варіант екзистенціалізму. Людська екзистенція як «больова точка» філософії та літератури ХХ ст. А. Камю. Ж.-П.Сартра.
15. Натуралістична інтерпретація людини в бігевіоризмі, соціобіології та класичному психоаналізі.
16. Людина в інтерпретації неопсихоаналізу. К. Юнґ. Е. Берн.
17. Функціонально-ціннісна інтерпретація людини у філософії Ф.Ніцше.
18. Духовна сутність людини у концепції М. Шелера.
19. Ексцентрична сутність людини у філософії Г. Плеснера.
20. Сутність людини як іманентна суперечність буття в гуманістичному психоаналізі Е. Фрома.
21. Філософія М. Гайдеґґера: питання про сенс буття і питання про істину.
22. Філософія Карла Ясперса у контексті духовної ситуації двадцятого століття. Концепція "осьового часу".
23. Лінгвістичний поворот у філософії: його витоки та трансформація.
24. Функціональні особливості мови з погляду семіотики. Мова як комунікативна і моделювальна системи.
25. Мова, ментальність, штучний інтелект. Мова як спосіб соціальної комунікації, мислення й розуміння.
26. Постмодерністське розуміння свободи у науковій, мистецькій та соціальній рефлексії.
27. Дискурсивні особливості постмодерністського «стану духу» .
28. Феноменологічна інтерпретації мислення і свідомості. Поняття феноменологічної редукції та інтенціональності свідомості.
29. Види, рівні і форми пізнання. Роль інтуїції у пізнанні.
30. Поняття методу, стилю та методології наукового пізнання.
31. Методи емпіричного та теоретичного рівнів пізнання.
32. Риси класичної науки. Лінійно-кумулятивна модель класичної науки.
33. Матеріалістична діалектика як методологія класичної науки та її межі.
34. Риси некласичної науки. Лінійно-некумулятивна модель розвитку
35. Некумулятивна модель розвитку науки К. Попера.
36. Методологія розвитку науки як зміни науково-дослідницьких програм І. Лакатоша.
37. Нелінійна не кумулятивна модель науки Т. Куна. Поняття наукової парадигми
38. Синергетика як методологія постнекласичної науки.
39. Принципи проліферації та неспівмірності постнекласичної науки. П. Фоєрабенд.
40. Віртуалізація та перспективи розвитку науки в ХХІ ст.
41. Герменевтика як методологія гуманітарного пізнання.
42. Феноменологічний метод у філософії та науці: соціологія, психологія, філософія релігії.

43. Структуралізм як метод соціогуманітарного пізнання.
44. Предмет соціальної філософії. Некласична парадигма розуміння соціальних процесів.
45. Філософія і політика. Роль філософії в концептуальному обґрунтуванні політики.
46. Нація в структурі суспільства. Проблема націоналізму.
47. Поняття громадянського суспільства, його структура та проблеми становлення в Україні
48. Історія як предмет філософського пізнання. Проблеми філософії історії в соціологічній концепції М.Вебера та Ґ.Зімеля.
49. Історична міфологія ХХ ст. Міфи і архетипи історії.
50. Християнська філософія історії. Основні напрямки християнської філософії історії в ХХ ст.
51. Філософія історії ХХ столітті: О. Шпенґлер, А Тойнбі. К. Попер.
52. Смисл історії та її мета. Філософія історія К.Ясперса.
53. Соціальні концепції в Україні: М. Драгоманов, І. Франко;
54. Консервативні концепції суспільного розвитку: П. Куліш, В. Липинський;
55. Ліберально-націоналістичні концепції в Україні: Т. Зіньківський, М, Міхновський, Д. Донцов.
56. Особливості розвитку філософії в Україні в радянську добу. Філософія та ідеологія: проблема співвідношення.
57. Виклики перед українською філософією сьогодення. Проблема формування нової системи вартостей.
58. Основні підходи до тлумачення культури в новітній філософії: натуралізм, соціологізм, аксіологізм, семіотика.
59. Глобально-технократичний підхід до інтерпретації цивілізації. Е. Тофлер.
60. Локально-культурологічний підхід до інтерпретації цивілізації. С. Гантінґтон.
61. Перспективи культурно-цивілізаційного поступу. Українська культура: перспектива розвитку чи асиміляції?
62. Глобалізація як цивілізаційний феномен. Етапи глобалізаційної інтеграції.
63. Науково-технічний прогрес: тенденції, риси і ризики глобалізації. Глобальні загрози людству.
64. Римський клуб: глобальне прогнозування розвитку людства.
65. Сталий розвиток як ідея гідного життя людини. Імперативи сталого розвитку.